

KIUSAAMISEN JA HÄIRINNÄN EHKÄISYN JA PUUTTUMISEN SUUNNITELMA 2019

Ypäjän kunnan kiusaamisen ehkäisyn suunnitelma on laadittu vuonna 2016. Suunnitelma on päivitetty varhaiskasvatussuunnitelman päivitystyön yhteydessä keväällä 2019 ja liitetty osaksi Ypäjän kunnan paikallista varhaiskasvatussuunnitelmaa. Suunnitelma on käytännön työväline henkilöstölle sekä suunnitelma kiusaamisen ehkäisemiseksi varhaiskasvatuksessa. Kiusaamisen ehkäisyn suunnitelmassa kaikkien päiväkotiryhmien, esiopetuksen, perhepäivähoidon sekä avoimen toiminnan osalta noudatetaan samoja pääperiaatteita.

1. KOKO HENKILÖKUNTA ON SAANUT KOULUTUSTA VARHAISLAPSUUDESSA TAPAHTUVASTA KIUSAAMISESTA sekä sen havainnoimisesta:
  - pedagoginen palaveri syksyllä 2015: ” **Kuka kiusaa varhaiskasvatuksessa**”
  - varhaiskasvatuksen opettajat ovat lukeneet ja tutustuneet MLL:n ” **Kiusaamisen ehkäisy varhaiskasvatuksessa**”- käsikirjaan ja sen pohjalta ryhmissä on linjattu käytänteet sekä kiusaamisen havainnointiin että puuttumiseen.
  - osa varhaiskasvatuksen lastenhoitajista osallistui ”**Kiusaamisen ehkäisy varhaiskasvatuksessa**” koulutuspäivään 2016
2. HENKILÖKUNTA ON SITOUTUNUT HAVAINNOIMAAN LASTEN VÄLISIÄ VUOROVAIKUTUSTILANTEITA
3. OTETAAN VAKAVASTI SEKÄ LASTEN ETTÄ HUOLTAJIEN KOKEMUKSET LASTEN HYVINVOINTIIN LIITTYVISTÄ ASIOISTA
4. EI VÄHÄTELLÄ
5. OPETELLAAN TUNNETAITOJA:
  - tunnekuvat
  - Askel-ohjelma

VARSAT

Heporannan päiväkoti

NÄIN HAVAINNOIMME

- Aikuinen on aina läsnä
- Leikkitilanteissa havainnoidaan
- Lasten asioita kuunnellaan – ilmapiiri pyritään pitämään sellaisena, että lapsen on helppo kertoa asioita
- Huoltajia kuunnellaan
- Ennakoidaan tilanteita: leikkitilanteissa ohjataan ja tuetaan niitä lapsia, joilla leikki-aidot heikommat tai jotka jäävät syrjään. Vahvistetaan vuorovaikutukseen toisten lasten kanssa.
- Pidetään silmät ja korvat auki

JOS/KUN HUOMAAMME KIUUSAAMISTA tai PAHAA MIELTÄ

- puutumme välittömästi
- olemme empaattisia puuttumistilanteessa
- selvittelemme, mitä on tapahtunut
- huomioimme kiusaamisen kohteeksi joutunutta
- selitämme erilaisin menetelmin mikä on oikein ja mikä väärin
- ohjaamme anteeksi pyytämiseen ja anteeksi antamiseen
- informoimme kaikkien osallisten huoltajia
- tunteista puhutaan ja tunteita nimetään päivittäisissä tilanteissa

PONIT

Heporannan päiväkoti

MILLOIN PUUTUMME: Silloin, kun varhaiskasvattaja, huoltaja tai lapsi itse kokee tulleensa väärinkohdeksi tai aikuinen huomaa lapsen alistavan tai kiusaavan muita.

MITÄ HAVAINNOIMME:

- Jääkö joku ulkopuolelle leikeistä
- Jääkö joku ilman huomioita ryhmätilanteissa
- Otetaanko kaikki lapset iloisina mukaan leikkeihin
- Saako joku lapsi aina huonoimman roolin roolien jakotilanteessa
- Laverrellaako yhdestä lapsesta toistuvasti

MITEN PUUTUMME:

- Aikuinen on läsnä ryhmäleikitilanteissa
- Aikuinen ottaa vastuuta ryhmäjakotilanteista sekä parienmuodostamisista silloin, jos/kun joku lapsi jää sivurooliin
- Tunteista puhutaan ja niitä sanoitetaan
- Keskustelu pienryhmissä ja kahden kesken
- Koko kaveriryhmän mukaanotto ratkaisujen keksimiseen
- Kodin tuen merkitys kiusaamisen ehkäisyssä: informoidaan huoltajia ja huoltajat informoivat päiväkotiä
- Tunteita saa näyttää – myös negatiivisia tunteita
- Huomioimme kiusaamisen kohteeksi joutuneen ensin
- Lapset opettelevat itse sanomaan kiusaamistilanteissa: et saa tehdä tai sanoa minulle noin

MUISTAMME: otamme huomioon lapsen ikätason mukaisesti tunnesäätelytaidot. Muistamme, että kiusaamista on myös varhaiskasvatuksessa.

PERHEPÄIVÄHOITO

HAVINNOIDAAN ARKISIA TILANTEITA:

- perhepäivähoidossa aikuinen on aina läsnä
- aikuinen puuttuu välittömästi

KIUSAAMISTILANTEITA EHKÄISTÄÄN

- iloisella yhdessä touhuamisella
- pyritään vaikuttamaan, ettei perhepäivähoidossa lasten välille synny ”kuppikuntia”
- aikuinen käyttää ammatillista osaamista esimerkiksi valintatilanteissa niin, ettei kukaan lapsi toistuvasti
- joudu huonoon rooliin tai jää ilman paria.

JOS HUOMAAMME KIUSAAMISTA:

- keskustelemme lasten kanssa yhdessä ja erikseen
- kerromme kaikkien osapuolten vanhemmille asiasta
- pyydämme tarvittaessa apua varhaiskasvatuksen erityisopettajalta
- emme jää yksin hankalankaan tilanteen kanssa

MUISTAMME, että jo hyvin pienetkin lapset voivat joutua kiusatuksi hoitopaikassaan.

ESIOPETUS

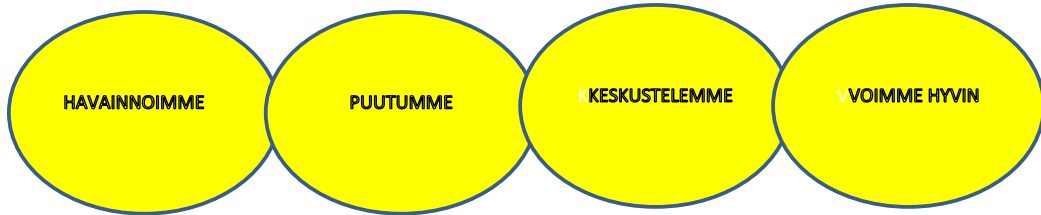
- kiusaamisen määrittely, mihin puututaan ja miten
- lasten haastattelu (valokuva apuna, kaverisuhteiden havainnointi, leikin havainnointi)
- toiset huomioonottavien toimintatapojen vahvistaminen
- turvalliset ihmissuhteet
- ilmapiiri, jossa lapsi kokee yhteisöllisyyttä ja osallisuutta
- huoltajille tietoa kiusaamissuunnitelmasta, keskustelua vanhempainillassa
- vuorovaikutustaitojen vahvistaminen
- aikuisten asenteiden tarkistaminen, oma suhtautuminen jokaiseen lapseen, lapsiryhmään, työyhteisöön
- myönteiset tavat toimia sosiaalisessa vuorovaikutuksessa, jokainen kokee tulevansa hyväksytyksi itsensä
- arvioidaan suunnitelmaa, työtä
- arvokeskustelu (turvallisuus, kunnioitus, vastuu)
- tasa-arvoinen kasvatus (myös säännöissä)
- sukupuolten välinen tasa-arvo
- lasten osallisuus
- erilaisuuden arvostaminen
- avoimuus ja keskustelu
- lapsen kuuntelu (ei kantelua)
- kirjallisuus aiheesta
- empaattista tukea ja apua (molemmille)
- itsetunnon vahvistaminen
- aikuisten osallistuminen leikkiin
- turvallinen ilmapiiri- lasten tulee luottaa siihen, että aikuinen kantaa vastuun ryhmästä ja toiminnasta
- aikuinen määrittelee mikä on hyväksyttävää käytöstä ryhmässä ja mikä ei
- aikuisten keskinäiset suhteet
- tutustuminen, ystäväystyminen, ryhmään liittyminen, itsestä kertominen
- harjoitellaan miten voi hallita impulsseja ja itsehallintaa
- omien tunteiden tunnistaminen ja nimeäminen
- empatiakyky
- ongelmanratkaisu
- kiukun purkaminen rakentavalla tavalla
- yhteistoiminta
- antaminen, jakaminen
- apuna oleminen (hyvä mieli)
- lohduttamisen opettelu
- tekojen hyvittäminen

VARHAISKASVATUKSEN KIUSAAMISEN EHKÄISYN SUUNNITELMA

- pettymysten ja tappion kokemisen oppiminen
- huumori
- erilaisia leikkikokemuksia, aikuinen valitsee joskus leikkiporukat tai työskentelyparit
- tapa- ja moraalikasvatus
- käytöstavat: tervehtiminen, anteeksipyyttäminen ja antaminen, kiitos, ole hyvä
- omien tekojen seurausten oppiminen- vastuun lisääminen
- lasten osallistava toiminta: yhteinen suunnittelu, toteutus
- lasten mahdollisuus ilmaista itseään, tulla kuulluksi, osallistua päätöksiin, jaettu asiantuntijuus (rooliin myös lapset)

AVOIN VARHAISKASVATUSTOIMINTA

KUKA VOI OLLA KIUSAAJA?

Jokainen ihminen voi olla kiusaaja. Varhaiskasvatuksen henkilöstön pedagogisessa koulutusillassa käsiteltiin kiusaamista sekä lasten välisenä mutta myös lapsen ja varhaiskasvattajan, työkavereiden välisenä ja asiakkaan ja varhaiskasvattajan välisenä haasteena.

Varhaiskasvatuksessa on sovittu, että myöskään aikuiset eivät jää yksin negatiivisten tunteiden kanssa.

Jos huoltajalla, työntekijällä tai lapsella on huoli, ota huoli välittömästi puheeksi.

AMMATTIKIRJALLISUUTTA

- Pienet lapset ja kiusaamisen ehkäisy (Repo, L.)
- Tunne- ja turvataitoja lapsille (Kaija Lajunen) – oppimateriaalia n. 5-11-vuotiaille
- Aggression portaat-malli (Cacciatore2007) ´
- Skidikantti (Juvonen n.d)
- Muksuoppi (Furman, B. 2001)
- Pulassa Lapsen kanssa (Sinkkonen, J.)
- Kehu Lapsi päivässä (Vehkalahti, R.)
- Minä en suostu kiusattavaksi (Juusola, M.)
- Hyvän kaveruuden avaimet (Juusola, M)
- Kiusaavatko pienetkin lapset (Kirves, L.)
- Kiukkukirja -Agressiokasvattajan käsikirja vauvasta kouluikään (Cacciotore, R.)
- Haukku haavan tekee (Hamarus P)
- Turvataitoja lapsille (Lajunen ,Andell)
- Lapsen mieli (Marjamäki E., Kosonen S., Törrönen S., Hannukkala M.)
- Kiusaamisen ehkäisy varhaiskasvatuksessa (Kirves, L. &Stoor-Grenner, M.)
- Mun ja sun juttu (Haapsalo, Kirkkopelto, Repo)
- Molli: Hyvällä mielellä vai pahalla päällä- tunteet taidoiksi (Haapsalo, Kirkkopelto)

Muuta:

Päivähoidossa tapahtuu vinkkejä kodin ja päivähoiton yhteistyöhön (MLL)

<http://www.kidsskills.org/fin/vastuunportaat/>

MiniVerso- vertaissovittelu

Tunteesta tunteeseen: http://www.edu.fi/tunteesta_tunteeseen

Kiusaamisen ehkäisy varhaiskasvatuksessa - Kiusaamisen ehkäisyn ja puuttumisen suunnitelman laatiminen (2010 Laura Repo)

LASTENKIRJALLISUUTTA

- Ninni uskaltaa (Elisabeth Zöller)
- Veera Virtanen ja esikoulu (Anneli Kant0)
- Ruma ankanpoikanen (H.C Andersen)
- Ollaanko kuitenkin kavereita? (Schopf Sylvia)
- Tomppa- kirjat (Kristiina Louhi)
- Pekka Töpöhäntä käy koulua (Gösta Knutsson)
- Astrid Lingrenin kirjat
- Maikki Harjanne tuotanto
- Armi kirjat (Riitta Uusitalo)
- Mikko Mallikas (Gunilla Bergström)
- Miltä Sipukaisesta tuntuu (Eeva Huikko)
- Sinä et kuulu tänne, Beiron (Anna Härmälä)
- Kissa killin kiukkupussi (Tuula Korolainen)
- Anteeksi! (Norbert Landa)
- Ei haittaa jos on erilainen; Perhekirja (Todd Parr)
- Kyllä me osaamme: itsetuntoa vahvistavia tarinoita (Mirjam Pressler)
- Roosin pikku valhe (Laura Rankin)
- Yhteistyö on voimaa (Brigitte Weninger)
- Punakorvan kaksi kotia (Azeb Hailu)
- Tuomaksen seikkailut (Awdry, W.)
- Lasten silta (Max Bolliger)
- Kuningatar Iso lida (Tuula Korolainen)
- Mustan kissan hassut tassut (Henna Nevalainen)
- Sammakko ja muukalainen (Max Velthuijs)
- Molli (Kirkkopelto, K.)
- Piki (Kirkkopelto, K.)
- Simo käy koulua (Sharon Rentta)
- Hirnu-Riku (Odile Hellmann-Hurpoil)
- Kaikki ritareita! (Nele Moost)